

Klimat- och näringsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
och filip.vestling@regeringskansliet.se

Remissvar av Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2025:10 Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) har beretts tillfälle att yttra sig över ovanstående och lämnar härmed våra synpunkter.

LRF är en partipolitiskt obunden intresse- och företagargrupp för jord- och skogsbrukare samt delar av förädlingsindustrin. LRF arbetar för att skapa bättre förutsättningar och stödja medlemmarna i deras verksamheter.

LRF verkar för utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft.

- LRF är en medlemsstyrd organisation byggd på demokrati.
- Vi är 120 000 medlemmar, där varannan medlem är företagare.
- Vi är 11 000 förtroendevalda från hela Sverige.
- Tillsammans står vi för 4 procent av Sveriges BNP.

Sammanfattning

LRF välkomnar principiellt utvecklingen av en gränsöverskridande vätgasinfrastruktur. I grunden bedömer LRF att vätgas, särskilt när den produceras med förnybara råvaror och restströmmar från de areella näringarna, kan spela en viktig roll i omställningen av energi- och industrisektorn.

Övergripande synpunkter

Avsaknad av gällande och ändamålsenligt regelverk

Energimyndighetens delrapport *Vätgas och vätgasinfrastruktur i det svenska energisystemet* visar att nuvarande regelverk är föråldrat, svårtolkat och i vissa delar helt obefintligt. Förändringar av svensk lagstiftning för att klara EU:s krav under Hydrogen and Decarbonised Gas Market Package och direktivet 2024/1788 är nödvändiga och LRF välkomnar alla de initiativ som tas för tydligare reglering. Vätgas i större skala är en ny företeelse i Sverige, planering och byggande av infrastruktur måste föregås av nödvändiga förändringar i de olika lagar och förordningar som berörs. De samråd som idag pågår gällande en vätgasbåge mellan Vasa i Finland och Örnsköldsvik i Sverige visar med all tydlighet behovet av detta. LRF saknar tyvärr ett sådant resonemang i den aktuella rapporten från Energimarknadsinspektionen. Det vore önskvärt med en tydlig genomlysning och beskrivning av de övriga olika lagar, förordningar och säkerhetsföreskrifter som behöver ses över, detta utöver gasmarknadslagen och gasmarknadsförordningen. LRF betonar vikten av att myndigheter får i uppdrag att utforma dessa övriga regelverk omgående.

Specifika synpunkter

Förutsättningar för meddelande av koncession bör förtydligas

Koncession får meddelas endast om ledning eller anläggning är lämplig från allmän synpunkt. Under 2 kap. 9 § 1 b anges vidare att en ledning eller anläggning anses vara lämplig från allmän synpunkt om ledningen eller anläggningen behövs för en säker, tillräcklig och energieffektiv gasförsörjning. LRF anser att det bör tydliggöras vad som menas med en säker, tillräcklig och energieffektiv gasförsörjning.

Koncession ger inte självklar rätt att genomföra utredningar

Sid 386

"Bestämmelserna medför att den som söker koncession kan korta ledtiden för ansökningsförfarandet och byggandet genom att genomföra utredningar innan koncession beviljats. Att korta ledtiderna för koncessionsförfarandet är angeläget och det finns inga skäl till att inte också genomföra bestämmelserna för gas."

LRF kan möjligen ha missuppfattat andemeningen i detta stycke men påpekar att inte ens beviljad koncession ger självklar rätt att genomföra undersökningar. Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 20 november 2023 dom i mål nr 5580-22, 5668-22 och 5669-22 med följande konstaterande:

"Ett beslut om nätkoncession ger inte rätt att genomföra de undersökningar som kan

krävas. För det fall tillträde inte kan säkras på frivillig väg krävs det ett särskilt beslut om markåtkomst, såsom ett förundersökningstillstånd. Enligt 2 kap. 2 § ellagen ska en nätkoncession avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område). Ett beslut om nätkoncession kan därför endast omfatta den huvudsakliga sträckningen, medan vidare arbete kan krävas för att avgöra den exakta placeringen av ledningen.”

LRF delar inte uppfattningen om att markägare ofta frivilligt går med på att låta undersökningar ske, tvärtom, detta påstående saknar dessutom helt hänvisning för stöd.

Sid 377

“Åtgärder som kan medföra skada eller intrång i en större omfattning bör däremot inte få vidtas innan en koncessionsprövning har inletts”

LRF anser inte att formuleringen är rimlig. Vem skall göra bedömningen huruvida undersökning *kan* medföra skada eller intrång? Skada och/eller intrång påvisas först i efterhand och tillsammans med ordvalet “bör” gör detta tillägg betydelselöst.

LRF understryker vikten av koncessionsprövning innan undersökningsarbete påbörjas. Samråd och överenskommelse med markägare skall vara tvingande under hela planeringsprocessen, även vad gäller tidigt undersökningsarbete.

-LRF uppskattar att inhemsk biogas lyfts som en viktig del i omställningen

Fossilfri energi med ett mindre beroende av omvärlden, inte minst i händelse av kris eller krig är en viktig del för ökad beredskap och resiliens. LRF vill dock nyansera följande påstående gällande användning av biogasens restprodukt: *”Viktiga näringsämnen återförs till jordbruket och efterfrågan på ekologiskt jordbruk möts.”*

Återföring av näringsämnen till jordbruket genom rötrest ställer specifika krav på substrat. Det innebär till exempel att det inte är möjligt att återföra rötrest från anläggning med avlopps- eller industriavfall, till vare sig foder till animalieproduktion eller produktion av gröda för humankonsumtion. För ekologiskt jordbruk är detta särskilt skarpt reglerat.

Tveksam argumentation gällande undantag för ledningsnät i Övre Norrland

Med hänvisning till artikel 349 i EUF-fördraget och isolerade områden med vissa NUTS 2- och NUTS 3-koder föreslås undantag för ledningsnät beläget i Övre Norrland, gällande krav på certifiering och åtskillnad för vätgasnät.

Även om EU:s regelverk gör detta möjligt så är det svårt att förstå argumentationen för förslaget om undantag. Övre Norrland har kommuner som är allt annat än isolerade, bland annat med stora industrisatsningar och förväntad inflyttning. Syftet med att medge undantag i EU:s fördrag och förordning är att skapa ekonomisk och social sammanhållning inom EU. Skäl till undantag kan därmed vara avstånd, liten befolkning, klimat/topografi och strukturella nackdelar. LRF har svårt att se hur skäl och syfte med EU:s artikel 349 gör det rimligt med ett undantag för certifiering i hela Övre Norrland. LRF ställer sig därför avvisande till detta förslag då det signalerar synen på de norra delarna av landet som en yta där det är mindre viktigt att ställa krav på ledningsägare.

Offshoreledning bör förordas som förstahandsval där så är möjligt

Minst åtta av Europas länder satsar på offshore-vätgasledningar på havsbotten. Bland dessa finns även Sverige, Baltic Sea Hydrogen Collector, som skall sammanlänka Finland-Sverige och Tyskland. Offshoreledningar minskar konflikter i tillståndsprocessen till följd av exempelvis passager nära, eller igenom, samhällen. Det innebär också att man inte tar i anspråk jord- och skogsbruksmark och undviker förtida avverkning av skog och störning i livsmedelsproduktionen.

Ur ett beredskapsperspektiv är rimligen också en ledning på havsbotten att föredra. Internationella studier visar att undervattensinfrastruktur generellt är avsevärt svårare att manipulera eller sabotera. RAND beskriver att sabotage av undervattensledningar kräver specialutrustning, avancerad teknik och omfattande förkunskap. RAND och GallagherRe framhåller också att ett angrepp i djupare vatten kräver “skill and specialist equipment” samt detaljerad kännedom om havsbottens topografi, något som gör manipulation tekniskt krävande och tidsödande. Vätgas är en mycket reaktiv gas och sabotage mot en vätgasledning skulle kunna få förödande effekter på land, medan en explosion ute till havs inte alls skulle innebära samma risk. Utöver detta har en havsbottenledning också hög motståndskraft mot extremväder, skyddad från de händelser som påverkar landleddningar, exempelvis översvämningar och bränder. Sammantaget och med tanke på det geopolitiska läget bör därmed ledning förlagd på havsbotten förordas så långt detta är möjligt.

Produktion av vätgas längs den planerade Nordic Hydrogen Route bygger till stora delar på elförsörjning från förväntad större vindkraftspark i Bottenviken och möjligen anslutning till finsk kärnkraft. Trots detta utreds i Nordic Hydrogen Route enbart alternativet landförlagd ledning.

Pågående samråd för Nordic Hydrogen Route synliggör brist på tydliga regelverk och sammanhållen planering

LRF välkomnar principiellt utvecklingen av en gränsöverskridande vätgasinfrastruktur längs Bottniska viken, som ett led i EU:s strävan att etablera ett sammanhängande europeiskt vätgasnät. Vätgas framställd med förnybara råvaror, inklusive restströmmar från skogsindustrin, kan utgöra ett betydande bidrag till klimatomställningen och möjliggöra fossilfri produktion av bränslen och gödselmedel.

Samrådsunderlaget för Nordic Hydrogen Route synliggör hur brist på tydliga regelverk inte möjliggör ett välgrundat ställningstagande. Centrala delar av projektets

förutsättningar, påverkan och risker är ofullständigt redovisade eller helt oklargjorda. Detta gäller särskilt avsaknaden av ett ändamålsenligt nationellt regelverk, stora osäkerheter kring elförsörjning och lokalisering av vätgasproduktion, bristfällig prövning av samförläggning och säkerhetsavstånd samt otillräckliga analyser av vattenuttag, påverkan på mark och konsekvenser för jord- och skogsbruk.

LRF anser att:

- Ett fullständigt och aktuellt regelverk måste vara på plats innan beslut kan fattas om sträckning eller koncessionsprövning gällande Nordic Hydrogen Route.
- Projektets förutsättningar vad gäller elförsörjning, produktionslokalisering och industriell efterfrågan måste utredas och redovisas innan ledningssträckning fastställs.
- Samförläggning med befintlig infrastruktur ska analyseras i enlighet med EU:s riktlinjer och säkerhetsavstånd måste vila på kommande, teknikneutrala regelverk.
- Vattenuttag, påverkan på grund- och ytvatten samt riskhantering måste redovisas genom en fullständig och detaljerad konsekvensanalys.
- Den kommande Miljökonsekvensutredningen måste innehålla en heltäckande beskrivning av projektets konsekvenser för jord- och skogsbruk, inklusive både temporära och permanenta intrång samt kumulativa effekter.
- Ersättningsmodellen måste uppdateras, anpassas efter det pågående reformarbetet och inkludera effekter på markvärde, utvecklingsmöjligheter och långsiktig brukningskapacitet.
- Dialog med markägare måste likställas med dialog med samebyar och utgöra en integrerad del av den fortsatta processen.
- Alternativet att helt eller delvis förlägga ledningen på havsbotten måste analyseras och redovisas.

Sammantaget anser LRF att det aktuella samrådsunderlaget behöver kompletteras avsevärt innan projektet kan prövas vidare. De frågor som redovisas i detta yttrande måste besvaras och beaktas i den fortsatta processen, särskilt i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen.

Övergripande synpunkter

LRF anser att det nu föreliggande samrådsunderlaget för Nordic Hydrogen Route på svensk sida inte ger ett tillräckligt beslutsunderlag för att kunna ta ställning till ledningssträckning, konsekvenser eller förutsättningar för fortsatt prövning. Flera centrala frågor – av rättslig, teknisk, miljömässig och näringspolitisk karaktär – är otillräckligt behandlade eller saknas helt. Dessa behöver klarläggas och kompletteras innan projektet kan föras vidare till kommande skeden.

Det finns en bristande analys av sambandet mellan elförsörjning, produktionslokalisering och ledningsdragning. Det saknas en redovisning av hur lokaliseringen av vätgasproduktion och industriell efterfrågan har påverkat det

föreslagna linjevalet. Vätgasproduktion förutsätter ett stabilt tillflöde av stora mängder el, och möjligheten att nyttja effektöverskott är central. I Norrbotten beräknas elförbrukningen öka med upp till 800 procent om planerade industrietableringar realiseras. Flera projekt, inklusive Power2Earths satsning på fossilfri handelsgödsel i Luleå, har redan nekats eltilldelning. Enligt samrådsunderlaget bygger projektet på antagandet att stora produktionsanläggningar ska etableras i Sverige och att omfattande vindkraftsutbyggnad möjliggör den elförsörjning som krävs. Detta innebär stora osäkerheter. LRF anser därför att det inte är rimligt att fastställa sträckning eller bevilja koncession innan tillförsel och efterfrågan på vätgas har klarlagts, koncession, om den beviljas, måste villkoras av att vätgasproduktion säkerställs innan byggnation påbörjas, samt koncessionen måste begränsas i tid för att undvika att mark tas i anspråk under lång tid utan att anläggning uppförs.

Avsaknad av prövning av samförläggning och oklara säkerhetsavstånd

EU:s gasstrategi (2024) förordar samförläggning av infrastruktur för att begränsa markintrång och miljöpåverkan. Trots detta saknas i det aktuella underlaget en redovisning av möjligheten till samförläggning med befintlig infrastruktur såsom kraftledningar, vägar eller andra ledningsgator. Vid samrådsmöten har uppgifter framförts om krav på säkerhetsavstånd om upp till 200 meter mellan kraftledning och vätgasledning. Dessa uppgifter saknar redovisad teknisk grund. LRF anser att samförläggning ska utredas och redovisas i enlighet med EU:s riktlinjer, säkerhetsavstånd måste fastställas med stöd i kommande, teknikneutrala regelverk och dialogen kring säkerhetsfrågor måste vila på verifierbara och transparenta underlag.

Otillräcklig analys av vattenuttag och påverkan på vattenresurser

Vätgasproduktion innebär betydande vattenförbrukning. Samrådsunderlaget redovisar inte: beräknade vattenvolymer, föreslagna uttagspunkter, konsekvenser för grundvatten, ytvatten eller vattenskyddsområden och eventuella behov av återföring av processvatten. Med tanke på att sträckningen passerar områden med brunnar, kallkällor och vattentäkt är detta en allvarlig brist. LRF anser att en fullständig vattenkonsekvensutredning måste ingå i Miljökonsekvensutredningen, riskzoner och påverkan under såväl anläggningsfas som drift måste beskrivas samt att ansvarsfördelning avseende påverkan och återställning måste tydliggöras.

Otillräcklig beskrivning av konsekvenser för jord- och skogsbruk samt viltförvaltning

LRF anser att den kommande miljökonsekvensutredningen måste innehålla en heltäckande analys av projektets påverkan på jord- och skogsbruk, viltförvaltning, inklusive: ekonomiska effekter, ekologiska effekter, sociala effekter, kumulativa effekter av tidigare och pågående intrång, konsekvenser på lokal, regional, nationell och EU-nivå.

Anläggningsfas

Ett arbetsområde om upp till 50 meter tas ur bruk under minst 2–3 år. Detta innebär betydande produktionsbortfall och påverkan på markavvattning, arrondering och planering. Även driftfas innebär en permanent skogfri zon om cirka 10 meter som i sin

tur medför förlust av skoglig produktionsmark, minskad kolinlagring och koldioxidupptag, ökade stormfällningsrisker vid parallella ledningsgator, osäkerhet kring jordbruksmarkens långsiktiga brukningsförutsättningar. Det sistnämnda är särskilt problematiskt då återställning av jordbruksmark ovan kulvert kräver stor noggrannhet och ofta lång tid.

Ersättning

Ersättningsmodeller måste omfatta vägar, upplagsytor, riskområden och begränsningar i framtida utveckling, påverkan på fastighetsvärden måste utredas och ersättas.

Dialog och lokal förankring

LRF välkomnar att dialog förs med samebyar men understryker att motsvarande dialog måste ske med markägare och brukare. Jord- och skogsbruk i norra Sverige är särskilt utsatta för kumulativa intrång från energiinfrastruktur, mineralutvinning, vindkraft och andra etableringar. En konstruktiv dialog är därför nödvändig för att minimera påverkan och säkerställa långsiktigt hållbara produktionsförutsättningar.

Avsaknad av analys av havsbaserat alternativ

Samrådshandlingen för Nordic Hydrogen Route saknar en redogörelse för varför ett havsbaserat alternativ inte har prövats eller bedömts. Med hänsyn till de omfattande markintrång som föreslagen sträckning innebär anser LRF att detta utgör en betydande brist.

Stockholm den 26 februari 2026

Magnus Kindbom
Enhetschef LRF Skogsägarna
Lantbrukarnas Riksförbund

Jennifer Botos
Näringspolitisk Expert
Lantbrukarnas Riksförbund

Ann-Sofi Collin
Regionalt Sakkunnig
Lantbrukarnas Riksförbund

Angelica Billevik
Jurist & Näringspolitisk Expert
Lantbrukarnas Riksförbund